

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – GMO-k az EU-ban (kiegészítő vélemény)

(2012/C 68/11)

Előadó: **Martin SIECKER**

2011. március 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy az eljárási szabályzat végrehajtási rendelkezései 29. cikkének A. pontja alapján kiegészítő véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

GMO-k az EU-ban
(kiegészítő vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. december 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. január 18–19-én tartott, 477. plenáris ülésen (a január 18-i ülésnapon) 160 szavazattal 52 ellenében, 25 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Géntechnológiával módosított szervezetek az EU-ban – iránymutatás a jövőbeli vita számára

1.1 A géntechnológiával módosított szervezetek (GMO-k) problémaköre ellentmondásos. A genetikai módosítás (GM) egy olyan kérdés, amely nagy érdeklődést, azonban komoly aggodalmakat is kelt. A vita gyakran emocionális és polarizált: még ha racionális vita is folyik, mind a támogatók, mind pedig az ellenzők hajlamosak arra, hogy szelektíven bánjanak az igazsággal, és figyelmen kívül hagyják a részleteket érvelésük során. Ráadásul a GM előnyeiről és hátrányairól vallott nézetek különbségei mellett – még az EGSZB-n belül is – sok a bizonytalanság és a találgatás olyan kérdésekkel kapcsolatban, mint a GMO-k jogi szabályozásának módja és foka az EU-ban. Ez sajnálatos, mivel ez a fontos és politikailag érzékeny terület magasabb színvonalú vitát érdemel.

1.2 A GMO-kra vonatkozó hatályos uniós jogi keret módosítása jelenleg zajlik. Erre való tekintettel az EGSZB a közeljövőben gyakrabban ad majd hangot nézeteinek a GMO-król szóló politikával és jogszabályokkal kapcsolatban. E jövőbeli vita iránymutatásaként és előkészítéseként ez a vélemény nagy vonalakban bemutatja a jelenlegi helyzetet és a GMO-król folytatott vitát, valamint a rájuk vonatkozó uniós szabályozást. Különböző tárgykörök tartoznak ide, többek között etikai, környezeti, technológiai, (társadalmi-)gazdasági, jogi és politikai kérdések. Valamennyi ilyen kérdést – amelyeket a genetikai módosításban rejlő majdnem határtalan lehetőségek és a genetikai módosítás alkalmazásainak gyors fejlődése vet fel – szélesebb társadalmi kontextusban kell mérlegelni. E vélemény célja, hogy ütemtervet dolgozzon ki e fontos kérdések kiegyensúlyozott és megfelelő politikai vitájához.

1.3 Ez a vélemény csak a vita legfontosabb pontjaira világít rá, és csak néhányat említ a GMO-kat és uniós szabályozásukat övező legjelentősebb dilemmák közül. Részletesebb (feltáró) véleményekre lesz szükség az EGSZB részéről számos előbb említett kérdéssel kapcsolatban. Az EGSZB ezeket a tanulmányokat az elkövetkező időszakban kívánja elkészíteni. A kiemelten fontos területek közé tartozik a GMO-kra vonatkozó jelenlegi uniós szabályozás, ennek esetleges felülvizsgálata és az

ebben a véleményben feltárt szabályozási hézagok pótlása. Az EGSZB elkötelezi magát amellett, hogy nyomon követő véleményeket bocsásson ki e fontos kérdésekről a közeljövőben.

2. A genetikai módosítás története

2.1 A vélemények még a GM történetéről is megoszlanak. Míg a GM kritikusai egy ismeretlen kockázatot hordozó és etikai kérdéseket felvető, alapvetően új technológiáról beszélnek, a támogatók a GM-et a több száz éves növénynevelés hagyományok és az élesztőgombákat, baktériumokat és penészgombákat alkalmazó biológiai folyamatok folytatásaként látják. Ugyanakkor az objektív tények arra utalnak, hogy a GM egy alapvetően új eljárás, amely különbözik a fent említett történelmi alkalmazásoktól. A „rég” és „új” biotechnológia véglegesen a genetika megszületésével vált el egymástól. A DNS kettős spiráljának Watson és Crick általi 1953-as felfedezése feltárta az emberek és a körülöttünk élő teljes flóra és fauna genetikai kódját, lehetővé téve a tudósok számára a genetikai szinten történő, magát az élet építőköveit érintő, forradalmian új manipulációt.

2.2 A GM technológia 1973-ban jött létre, amikor egyesült államokbeli tudósok végrehajtották az első sikeres rekombináns DNS (rDNS) kísérleteket baktériumokon. Azáltal, hogy képesek lettek arra, hogy azonosítsanak, izoláljanak és sokszorosítsanak specifikus géneket, és ezeket más élő organizmusokba építsék be, a tudósoknak először sikerült elérniük, hogy specifikusan módosítsák az organizmusok örökletes genetikai tulajdonságait oly módon, amely a természetben nem lehetséges szaporodás és/vagy természetes újrendeződés által. A hagyományos fajkeresztés vagy nemesítés során egy adott faj összes genomját keresztezték, és aztán fordított szelekció révén megpróbálták megtartani a kedvező tulajdonságokat. Bár a GM pontosabb manipulációt tesz lehetővé, mivel a géneket egy másik organizmusba (vagy fajba) építi be, olyan instabil és bizonytalan folyamatról van szó, amely nehezen megjósolható mellékhatásokkal és következményekkel jár a befogadó genom számára, illetve a természetes környezettel való kölcsönhatás tekintetében. Különösen a hosszú távú következmények ismeretlenek még jórészt.

2.3 1975 után a GM-technológia fejlődése gyors léptekkel haladt. Az első kereskedelmi (orvosi) géntechnológiával módosított termékek már 1982-ben forgalomba kerültek. Ezt az 1990-es évek elején „transzgenikus” növények és állatok követték. Az évek során a fajok közötti határokat is átlépték. Például sertésgént ültettek egy paradicsomfajtába, szentjánosbogár-gént dohányba és emberi gént bikába. A fajok közötti határok átlépése, a hosszú távú hatások kiszámíthatatlansága és az esetleges (környezeti) következmények visszafordíthatatlansága a GM-et egy alapvetően új, de potenciálisan kockázatos technológiává teszi. Ezért ez a felismerés képezi az alapját a GMO-kra vonatkozó szabályozásnak az EU-ban és a tagállamokban, számos nem uniós országban és a nemzetközi szerződésekből.

3. Érintett szektorok és a GMO-k társadalmi megítélése

3.1 A GM alkalmazásainak főbb szektorai a következők: mezőgazdaság és élelmiszeripar (főképp a peszticidekkel szembeni ellenálló képesség), az egészségügyi és gyógyszeripari szektor (gyógyszerek, genetikai diagnózisok, génterápiák), valamint a (petrol)kémiai és a fegyveripar. Ezeket a szektorokat gyakran nevezik „zöld”, „piros” és „fehér” biotechnológiának is.

3.2 A GM nem az összes előbb említett szektorban ennyire vitatott. A politikai döntéshozók és a nagyközönség aggályait, illetve fenntartásait inkább bizonyos egyedi alkalmazások váltják ki, mintsem a GM-technológia maga. Az egészségügyi alkalmazásokat általában kedvezően fogadják, és a kritikák főként a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari alkalmazásokra koncentrálnak. E vita fontos tényezője az egyensúly egyrészt a haszon és a szükségesség, másrészt a lehetséges kockázatok és fenntartások között. Így például sokan úgy gondolják, hogy a GM jelentősen és ígéretesen hozzájárul a súlyos emberi betegségek gyógyításához, míg a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari GMO-k (jelenlegi generációja) által a fogyasztóknak nyújtott előnyök sokkal kevésbé kézenfekvők (egyelőre ezek tisztán mezőgazdasági tulajdonságok, amelyek főképpen a termelőknek kedveznek). Az egészségügyi alkalmazások engedélyezését megelőző biztonsági követelmények és klinikai tanulmányok mindig is szigorúbbak és kimerítőbbek voltak, mint a GMO-k környezeti vagy élelmiszer-ipari bevezetését megelőző eljárások.

3.3 Társadalmi és szabályozási szempontból szintén fontos, hogy különbséget tegyünk az olyan genetikai módosítások között, amelyek zárt, elszigetelt terekben, például laboratóriumokban, gyárakban vagy üvegházakban történnek, ahol az elszigetelés és a biztonsági intézkedések megakadályozhatják a GMO-k véletlenszerű szabadba jutását, illetve az olyan alkalmazások között, amelyek során géntechnológiával módosított növények vagy állatok kerülnek a környezetbe az elszigetelés lehetősége nélkül, és élő organizmusokként nem ellenőrzött és visszafordíthatatlan módon szaporodhatnak, terjedhetnek és burjánozhatnak a bioszférában, ami kiszámíthatatlan következményekkel és kölcsönhatásokkal jár a biológiai sokféleségre nézve.

3.4 A nyitott környezetben lévő növények esetében azonban meg kell különböztetni két helyzetet: egyrészt amikor egy termesztett növényfaj kereszteződhet egy vadnövénnyel, mivel

az a közelében terem, másrészt amikor nem lehetséges kereszteződés, mert a genetikailag módosított növény közelében nincsenek vad növények a környezetben. Fontos, hogy a genetikailag módosított növények nyitott mezőgazdasági területen történő meghonosítására vonatkozó szabályozási keret kidolgozásakor figyelembe vegyék ezt a különbségtételt.

3.5 Ez azonban nem feltétlenül jelenti a fő különbséget a „piros” és a „zöld” biotechnológia között: a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari szektoron belül is folytatható biztonságosan és innovatív módon, elszigetelt laboratóriumokban alapvető tudományos kutatás, ugyanúgy, ahogy ez már régóta elfogadott az orvosi biotechnológiában. A géntechnológiával módosított enzimeket szintén széles körben használják az élelmiszer-termelés során elszigetelt környezetekben, anélkül hogy élő organizmusokként jelen lennének a végtermékben, vagy a környezetbe jutnának. Az elszigetelt használat és a környezetbe jutás közötti különbség, valamint az alapvető tudományos kutatás és a kereskedelmi alkalmazások közötti különbség kulcsfontosságú elemei a politikai vitának és annak, hogy milyen a nagyközönség megítélése és a fogyasztók reakciója a GMO-kat illetően.

3.6 Számos közvélemény-kutatásból (többek között egy Eurobarometer-felmérésből)⁽¹⁾ és a tudományos szakirodalomból következetesen kiderül, hogy az EU lakosságának növekvő többsége szkeptikus, sőt ellenséges a GMO-kkal szemben – különösen az élelmiszer-ipari, állattartományozási és mezőgazdasági szektorokban. A tagállamok kormányai is eltérő nézeteket és politikákat hirdetnek a GMO-kkal kapcsolatban. Egyrészt olyan makacs ellenzőket találunk, mint Ausztria, Magyarország, Olaszország, Görögország, Lengyelország és Lettország; másrészt olyan nyílt támogatók is akadnak, mint Hollandia, az Egyesült Királyság, Svédország, Spanyolország, Portugália és a Cseh Köztársaság. Vannak olyan tagállamok is, amelyek szándékosan nem foglalnak állást a kérdésben.

3.7 Ez a megosztottság vitatott és elhúzódozó döntéshozatali folyamatot eredményezett a GMO-k tekintetében. Az engedélyeket általában egyoldalúan az Európai Bizottság bocsátja ki, mivel a tagállamok nem képesek minősített többséggel a GMO-kra vonatkozó engedélyekről dönteni a komitológiai eljárás keretében. Bár a GMO-k engedélyezésére 1999 és 2004 között de facto moratórium volt érvényben, nem bizonyult lehetségesnek, hogy ezt az időszakot arra használják fel, hogy lefolytassák a GMO-k EU-ban való konszenzusorientáltabb megközelítéséhez vezető alapvető vitákat. A területükön a GMO-k termesztését tiltó tagállamok száma az elmúlt években nőtt. Az Európai Bizottság legutóbbi javaslatát, amely több mozgásteret sürget a (szub)nacionális döntéshozatali folyamatban a GMO-k termesztésének tiltását illetően, számos kritika érte a tagállamok, az Európai Parlament, a különféle civil szervezetek és az ágazat részéről, valamint az EGSZB egyik új keletű véleményében is.⁽²⁾ Bármilyen szemszögből is nézzük, sajnálatos tény, hogy egy olyan fontos kérdést, mint a GMO-k, politikai zsákutca fenyeget.

⁽¹⁾ A legújabb keletű ezek közül az „Európaiak és a biotechnológia 2010-ben”: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_341_winds_en.pdf.

⁽²⁾ CSE; HL C 54., 2011.2.19., 51. o.

3.8 Számos civil szervezet és érdekelt is hangot ad a GMO-kkal kapcsolatos aggályainak a környezetet, állatjólétet, fogyasztói érdekeket, mezőgazdaságot, méhészetet, a vidék- és globális fejlesztést, etikai és vallási kérdéseket stb. illetően. Az Európai Parlament is gyakran kifejezésre juttatta kritikus álláspontját a GMO-kkal és szabályozásukkal kapcsolatban, csakúgy mint az EGSZB, a nemzeti, regionális és helyi hatóságok és a független tudósok. A legfőbb támogatók a GMO-szabadalmakkal rendelkező nagyvállalatok és egyéb érdekeltek közül kerülnek ki, ideértve néhány, genetikai módosítást alkalmazó gazdát és tudóst, valamint a GMO-k rugalmasabb uniós szabályozásában gazdaságilag erősen érdekelt nemzetközi kereskedelmi partnereket. A GMO-k mellett felhozott legfontosabb előnyök közül néhányat az 5. fejezetben foglalkozunk.

3.9 Az EU-n kívül szintén széles körű (politikai és társadalmi) ellenállás tapasztalható a GMO-k élelmiszer-ipari és környezeti felhasználásával szemben, elsősorban olyan országokban, mint Japán, Svájc, Korea, Új-Zéland, Mexikó, a Fülöp-szigetek és különböző afrikai országokban. Néhány országban ugyanakkor széles körben természetnek GMO-kat: 2010-ben több mint 15 millió termelő termesztett GMO-növényeket mintegy 150 millió hektáron (főképp szóját, kukoricát, gyapotot). Meg kell azonban jegyezni, hogy ennek az összes termőterületnek a 90 %-a mindössze öt országra koncentrálódik: Egyesült Államok, Kanada, Argentína, Brazília és India. Elterjedtségük ellenére a GMO-k használata ezekben az országokban sem mentes a vitáktól, sőt újabban egyre több kritikus hang hallatszik a nyilvánosság köréből, ami jórészt a GMO-kat tartalmazó (például kukorica és rizs) kultúrák nem szándékos terjedésével kapcsolatos incidenseknek tudható be, illetve az együtttermesztésre vonatkozó bírósági ítéletekkel függ össze. Fontos megjegyezni, hogy ezekben az országokban nincs kötelező címkézés, ami azt jelenti, hogy a fogyasztóknak nincs tudomásuk a GMO-k jelenlétéről, és így nem tudnak tudatosan választani.

4. Gazdasági érdekek, szellemi tulajdon és piaci koncentráció

4.1 A GMO-k iránti potenciális pénzügyi érdeklődés jelentős a növénytermesztő szektorban. A vetőmagok éves globális értékesítése mára már meghaladta a 35 milliárd eurót, és egy még nagyobb – több száz milliárd eurós forgalmú – termékpiacon alapját képezi.

4.2 A GM technológia és kereskedelmi hasznosítás szédítő ütemben fejlődött, ami jelentős következményekkel járt a szektor helyzetére nézve. A növénytermesztésből adódó szellemi tulajdont több mint fél évszázadig nemzetközi egyezményekben rögzített, „növényfajta-oltalmi jogok” szabályozták. Az új fajták létrehozóinak fent említett ideiglenes jellegű, kizárólagos joga alól kivételt jelent az ún. „nemesítői mentesség”. Ez más szereplők számára lehetővé teszi, hogy védett fajták felhasználásával új, tovább javított növényfajtákat nemesítsenek az eredeti jogtulajdonos engedélye nélkül. Ez a mentesség egyedülálló az ágazatban, és alapja az a felismerés, hogy új növényfajtákat nem lehet a semmiből létrehozni.

4.3 Az eredetét tekintve a mezőgazdasági ágazaton kívül létrejött molekuláris biológiában bekövetkezett fejlemények ahhoz vezettek, hogy a szabadalmi jogok a növénytermesztő szektorban is bevezetésre kerültek. A szabadalmi jogok és a

növényfajta-oltalmi jogok számos okból ellentétben állnak egymással. Az első ok, hogy a szabadalmi jog nem ismeri el a nemesítői mentességet. Ez azt jelenti, hogy a szabadalmi jog tulajdonosa kizárólagos jogigényt jelenthet be egy adott genetikai anyagra, és így megakadályozhatja, hogy mások is felhasználják ezt az anyagot, illetve költséges engedélyek megfizetésére kötelezheti őket. A növényfajta-oltalmi jogokkal ellentétben a szabadalmi jogok nem ösztönzik a nyílt innovációt, és nem teszik lehetővé az innovációra irányuló gazdasági ösztönzők társítását más közérdekek védelmével.

4.4 A jogokért való küzdelem azonban még messzebbre vezet ezen a területen. A biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról szóló 1998-as irányelv⁽³⁾ szabadalmi oltalmat biztosít a növényekkel kapcsolatos találmányok számára. A növényi gének vagy génszekvenciák szabadalmaztathatók, a növényfajták azonban nem. Ez az értelmezés vitatott. A növénytermesztésben világszerte multinacionális vállalatok azt a nézetet képviselik, hogy ha a genetikai tulajdonságok szabadalmaztathatók, akkor közvetlenül magukra az érintett fajtákra is vonatkozik a szabadalmi jog.⁽⁴⁾ Ha ez így van, akkor a szabadalom oltalma alatt álló fajtákat mások nem használhatják fel további innováció céljából. Ez csökkenti a mezőgazdaságban érvényesülő biológiai sokféleséget, és azt jelenti, hogy érdekes tulajdonságokkal rendelkező növényeket mások nem használhatnak fel további innovációs célokra. Az orvosi biotechnológiában bekövetkezett fejlemények rámutatnak a potenciálisan negatív következményekre: a szabadalmak szigorú védelme és a magas árak azt eredményezik, hogy az új termékeket csak azoknak adják el, akik ezt meg tudják maguknak engedni, és ezek a termékek nem érhetők el a hátrányos helyzetben lévők számára, akiknek pedig a legnagyobb szükségük van rájuk. Ugyanilyen nem kívánatos hatások jelentkezhetnek a növénytermesztő ágazatban.

4.5 Az elmúlt évtizedekben rendkívüli piaci koncentrációnak lehettünk szemtanúi a növénytermesztő ágazatban, főképpen a szabadalmi oltalom és szabályozási követelmények eredményeképp. Míg korábban vállalatok százai működtek, addig a globális piacot jelenleg csak egy maroknyi komoly szereplő uralja. 2009-ben mindössze tíz vállalat ellenőrizte a globális vetőmagpiac közel 80 %-át, a legnagyobb 3 vállalat pedig a piac 50 %-át. Ezek a multinacionális vállalatok a mezőgazdasági vegyipar 75 %-át is ellenőrzésük alatt tartották. Itt már nem olyan vállalatokról van szó, amelyek kizárólag növénytermesztéssel foglalkoznak, hanem olyan globális szereplőkről, akik az élelmiszer-ipari, növényvédelmi, vegyipari, energiaügyi és gyógyszeripari ágazatban is aktívak. Gyakran kapcsolt termékeket is előállítanak, például géntechnológiával módosított növényeket, amelyeket egy olyan specifikus növényvédő szerrel szemben tettek ellenállóvá, amelyet ugyanaz a vállalat forgalmaz. Egy ilyen konszolidáció révén a multinacionális vállalatok bizonyos csoportja nagymértékben ellenőrzése alá vonhatja az élelmiszer és kapcsolódó termékek termelési láncát, ami alááshatja a fogyasztók választási szabadságát, a megfizethetőséget, a nyílt innovációt és a genetikai sokféleséget. A piaci koncentráció ilyen foka mindenképpen nem kívánatos jelenségnek számít, különösen az olyan kulcsfontosságú ágazatokban, mint a mezőgazdaság és az élelmiszer-termelés, és kiemelt figyelmet érdemel az EGSZB és az EU részéről.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 98/44/EK irányelve (1998. július 6.) a biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról (HL L 213., 13. o.).

⁽⁴⁾ Lásd a C-428/08. sz., Monsanto Technology ügyet.

5. Egyéb kérdések a GMO-kkal kapcsolatban

5.1 A GMO-kkal kapcsolatban számos különböző kérdés merül fel. Előnyeikről és hátrányaikról meglehetősen eltérnek a vélemények, a vita pedig erősen sarkított és érzelmetől sem mentes. Ez a vélemény túl rövid a vita részletes kifejtéséhez, számos fontos tény meg kell azonban említenünk. A GMO-k mellett gyakran hangoztatott érv az éhezés elleni küzdelem és az élelmiszer-ellátás biztosítása a világ gyorsan növekvő népessége számára, valamint az éghajlatváltozás elleni küzdelem. Igen nagy szükség van független tudományos kutatásokra mindezekben a területeken, az EGSZB pedig hangsúlyozza az ilyen kutatások (további) uniós strukturális finanszírozásának fontosságát, nemcsak a tudományos és kereskedelmi innovációk elősegítése érdekében, hanem a technológiai előrelépések gazdasági-társadalmi, környezeti és más hatásainak tanulmányozása céljából is.

5.2 A GMO-növények sosem jelenthetik majd az éhezés és a szegénység globális problémáinak a megoldását. A termelékenység növelése nem egyenlő az élelem jobb elosztásával. Sajnos, ahhoz hogy hatékonyan kezelni tudjuk az élelmiszerbiztonság súlyos problémáját, elsődleges fontosságú a földhöz jutás elősegítése, a vagyon igazságosabb elosztásának előmozdítása, a kereskedelmi megállapodások fenntarthatóságának megerősítése és a nyersanyagárak volatilitásának mérséklése. Bár a biotechnológia természetesen nem csodaszer, a FAO legutóbbi jelentésében jelezte, hogy „számottevő mezőgazdasági és gazdasági haszonnal jár a harmadik országok mezőgazdasági termelői és különösen kistermelői számára”. A géntechnológia szószólói kezdettől fogva azt sugallják, hogy a GMO-növények nélkülözhetetlenek az éhezés és a szegénység globális problémáinak megoldásához. Előrejelzéseik szerint a vitaminokkal és más tápanyagokkal dúsított növények segítenének mérsékelni az éhséget és a betegségeket a harmadik világban. Olyan potenciális tulajdonságaiknak köszönhetően, mint a szárazsággal, a szikesedéssel, a faggal és más tényezőkkel szembeni tűrőképesség, ott is lehetne növényeket termesztetni, ahol azelőtt nem volt lehetséges, és magasabb terméshozamokat is jósolnak. Az elmúlt évtizedek ígéretes javaslatai ellenére azonban mindmáig nem került sor a felsorolt növényi tulajdonságok kereskedelmi fejlesztésére. Az ilyen növények kifejlesztését illetően a gazdasági motiváció is korlátozott, mivel az előnyök a világ népességének legkedvezőtlenebb helyzetben lévő és legsérülékenyebb csoportjaira irányulnak. Még ha a GMO-k jövőbeli generációi valóra is váltják az ígért magasabb hozamot és jobb ellenálló képességet, ez még nem jelent megoldást a világméretű éhezésre, mivel a fejlődő országokban a mezőgazdasági területek legnagyobb részét a gazdag világba való exportra szánt luxuscikkek létrehozására használják. Emellett a jelenleg piacon lévő GMO-termények túlnyomó részét állati takarmányként használják fel a mi nyugati hús- és tejtermékfogyasztásunk kiszolgálására (az EU szójaimportjának 90 %-a), vagy pedig bioüzemanyagként és műanyagokhoz. Az élelmiszernövények nem élelmiszer-célokra való növekvő felhasználásának eredményeként az árucikkek és élelmiszerek világpiaci árai megnövekedtek, ezzel tovább súlyosbítva a globális élelmiszer-ellátás bizonytalanságát és a szegénységet.⁽⁵⁾

5.3 A globális élelmiszeri válság tehát nem is annyira termelési, hanem elosztási probléma (a globális termelés a globális

fogyasztás több mint 150 %-a), ezért inkább politikai és gazdasági megoldást igényel, mint mezőgazdasági innovációt. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a globális élelmiszer-biztonságot tovább fogja terhelni a gyors népességnövekedés. Olyan nemzetközi szervezetek, mint az ENSZ Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), nagy nem kormányzati szervezetek, mint az Oxfam, valamint legutóbbi jelentésében az ENSZ tekintélyes mezőgazdaság-tudományi testülete, az IAASTD (Mezőgazdaság-tudományi és fejlesztési technológiai nemzetközi felmérés) szakembereiként az élelmiszerbiztonság és az élelmiszer-ellátás megoldásaként mind a fenntartható mezőgazdaság jelentőségére mutatnak rá. Ezek a mérvadó értékelések hangsúlyozzák, hogy fenntartható és környezetbarát mezőgazdasági technológiákra van szükség, és nem feltétlenül a GMO-knak, hanem inkább az alternatív technikáknak szánunk szerepet. Az ilyen alternatív technológiák IAASTD és mások által említett legjobb példája a markeralapú szelekció, melynek esetében genetikai markerek segítségével történik bizonyos tulajdonságok célirányos és hatékony szelekciója, de nem kerül sor kockázatos vagy előre nem látható következményű genetikai manipulációra vagy génátültetésre. Mivel ez a technológia bizonyítottan eredményes és kevésbé költséges, mint a géntechnológia, vitathatatlan alternatívát jelenthet a GMO-khoz képest, az alacsonyabb költségekből adódóan pedig kevesebb lenne a probléma a szabadalmakkal és a piaci koncentrációval is. Bár a GMO-k jövőbeli lehetőségeit nem szabad kizárni, a nem géntechnológiai módosításon alapuló technológiák és a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok fejlesztésének tudatos választásával az EU jelentős olyan versenylőnyökre tehet szert, amelyek a GMO-kkal kapcsolatban nem jelentkeznek. A fenntartható mezőgazdaságba való intenzív beruházások révén az EU egyedülálló és innovatív globális vezető pozíciót szerezhet, ami kedvező hatással jár az EU gazdaságára, munkalehetőségeire, innovációjára és versenyhelyzetére nézve. Ezenkívül ez jobban megfelelné a jövőbeli KAP-ban szereplő, a biodiverzitás szempontjából kedvező uniós mezőgazdasági modellnek is.

5.4 A géntechnológia szószólói az éghajlatváltozást illetően is potenciális segítségnek tekintik a GMO-kat – mind az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, mind a hatások enyhítését tekintve. Erre is érvényes azonban az, hogy a kereskedelmi célú GMO-növények mai generációja egyáltalán nem rendelkezik ilyen hasznos tulajdonságokkal. Valójában az egyik legkiemelkedőbb alkalmazás, a GMO-növényekből való bioüzemanyag-előállítás már most is negatív hatással jár világszerte a nyersanyag- és élelmiszer-ellátásra és -árakra, és még mindig a fosszilis üzemanyagoktól való erőteljes függőséggel jár.

5.5 Egyáltalán nem zárható ki, hogy a GMO-k potenciálisan hozzájárulhatnak az olyan világméretű fenyegetések elleni küzdelemhez, mint az éhínség, szegénység, éghajlatváltozás és a környezeti problémák, a valóság azonban az, hogy a GMO-k mai generációja erre nem alkalmas vagy nem erre való. Tulajdonságaik, például a növényvédőszer elleni rezisztencia, egyelőre csak a termelők számára jelentenek előnyt. Hogy az ilyen a növények termesztése kevesebb vagy éppen több növényvédőszer-használathoz vezetett-e, az (tudományos) vita tárgyát képezi, mindenesetre úgy tűnik, hogy a GMO-k hozzájárulása nem egyértelműen pozitív. Egyre több vizsgálat mutat rá a hosszabb távú következményekre, köztük az intenzív monokultúrás termesztés növekedésére, a növényvédőszerrel

⁽⁵⁾ Amint „A mezőgazdasági biotechnológia: genetikailag módosított élelmiszerek és takarmányok az EU-ban” című meghallgatás során elhangzott, EGSZB, Brüsszel, 2011. október 20.

szembeni rezisztencia kialakulására, a talajvízbe való kimosódásra, a helyi biodiverzitás komoly károsítására, valamint az emberi egészség veszélyeztetésére a GMO-k esetében használt bizonyos növényvédő szereknek való hosszú távú kitettség következményeként. Bár néhány ilyen hatás a helytelen mezőgazdasági gyakorlatra vezethető vissza, mivel a GMO-k jelenlegi generációját a hozzájuk szükséges növényvédő szerekkel együtt árusítják, ezeket a termékeket, valamint környezeti és társadalmi hatásait szintén együttesen kell értékelni. ⁽⁶⁾

5.6 A GMO-kkal kapcsolatban további fontos kérdést jelent a fogyasztók és a termelők választási lehetősége. Ez az uniós és az EU-n kívüli országokat is érinti. A fejlődő országokban a szabadalmmal védett vetőmag magas ára a kizárólagos beszerzés kötelezettségével és a korábbi termesztési időszakokból származó vetőmag megőrzésének hagyományos gyakorlatára vonatkozó tilalommal együtt nagy társadalmi-gazdasági és kulturális dilemmák elé állítja a termelőket, különösen a kistermelőket. Olyan országokban, ahol jelentős a GMO-termesztés – elsősorban az USA-ban, Kanadában, Argentínában és Brazíliában – drasztikusan csökkent a termények változatossága. Világviszonylatban valamennyi termesztett szója 80 %-a, a gyapot 50 %-a, a kukorica több mint 25 %-a és a repce több mint 20 %-a géntechnológiával módosított. Az EU-ban elvileg a címkézési követelmények biztosítják a fogyasztók és a termelők választási szabadságát. A termelők és a fogyasztók választási szabadságának fenntartásához azonban a GMO-s és GMO-mentes termelési láncok teljes, garantált elkülönítése szükséges. Az elkülönítés egyik fontos aspektusa a szigorú együtt-termesztési jogszabályok bevezetése, melynek része az előre nem látható keveredésből adódó környezeti és/vagy gazdasági károokra vonatkozó hatékony felelősségi és helyreállítási szabályozás, a termelési láncok tanúsítása és az elkülönítési szabályok, valamint a tisztasági és címkézési követelmények a GMO-mentes vetőmagban és származtatott termékekben található GMO-anyag jelenlétét illetően.

6. Jogalkotás és a politika felülvizsgálata

6.1 1990 óta az EU részletes szabályozási keret dolgozott ki a GMO-kra vonatkozóan, amely magához a technológiához hasonlóan folyamatosan változik, már több alkalommal sor került módosítására. Így a különböző irányelvek és rendeletek most szövevényes rendszert alkotnak, melynek legfontosabb elemei a következők:

- 2001/18/EK irányelv a GMO-k környezetbe történő szándékos kibocsátásáról, ⁽⁷⁾
- 1829/2003/EK rendelet a géntechnológiával módosított élelmiszerekről és takarmányokról, ⁽⁸⁾
- 1830/2003/EK rendelet a GMO-k és a GMO-kból előállított élelmiszerek és takarmánytermékek címkézéséről és nyomonkövethetőségéről, ⁽⁹⁾

⁽⁶⁾ Ld. az 5. lábjegyzetet.

⁽⁷⁾ HL L 106., 2001.4.17., 1. o.

⁽⁸⁾ HL L 268., 2003.10.18., 1. o.

⁽⁹⁾ HL L 268., 2003.10.18., 24. o.

- 1946/2003/EK rendelet a GMO-k országhatárokon történő átviteléről (a Biológiai Sokféleség Egyezmény biológiai biztonságról szóló cartagenai jegyzőkönyvének végrehajtása), ⁽¹⁰⁾
- 2009/41/EK irányelv a géntechnológiával módosított mikroorganizmusok zárt rendszerben történő felhasználásáról. ⁽¹¹⁾

6.2 A GMO-k engedélyezésének és alkalmazásának jelenlegi szabályai számos (jogi) alapon nyugszanak, mégpedig a következőkön:

- független, tudományosan megalapozott engedélyezés bevezetés előtt,
- magas szintű védelem az ember, az állatok és a környezet egészségére és jólétére vonatkozóan, a gondosság elvének és „a szennyező fizet” elvének megfelelően,
- választási lehetőség és átláthatóság az élelmiszerlánc egésze során, valamint az egyéb fogyasztói érdekek védelme többek között a nyilvánosság informálása és részvétele által,
- a belső piac és a nemzetközi kötelezettségek figyelembevétele,
- jogbiztonság,
- szubszidiaritás és arányosság.

6.3 Vannak azonban még hiányosságok – a GMO-k bevezetésének egyes fontos szempontjaira vonatkozóan hiányoznak a konkrét uniós jogszabályok vagy szakpolitikai intézkedések, különösen a következőket illetően:

- együtt-termesztés a GMO-t, a biogazdálkodást és a hagyományos földművelést illetően,
- felelősségi és helyreállítási szabályozás olyan környezeti és/vagy gazdasági károokra vonatkozóan, amelyek GMO-termékek bevezetéséből vagy öko- és hagyományos termékekkel való előre nem látható keveredésből erednek, valamint kompenzációs szabályozás a keveredés megelőzését szolgáló, termelési láncokra vonatkozó tanúsítás és az együtt-termesztés révén keletkezett költségekre,

⁽¹⁰⁾ HL L 287., 2003.11.5., 1. o.

⁽¹¹⁾ HL L 125., 2009.5.21., 75. o.

- tisztasági és címkézési követelmények a GMO-mentes vetőmagban és szaporítóanyagban található GMO-anyagok jelenlétét illetően,
- címkézési követelmények, különösen olyan állatokból származó hús és tejtermékek esetében, amelyeket géntechnológiával módosított takarmánnyal tápláltak, valamint harmonizált szabványok a GMO-mentesség címkézésére vonatkozóan,
- a GMO-címkézési követelmények általános megerősítése a fogyasztók választási szabadságának biztosítása érdekében, beleértve a „véletlenszerű jelenlét” jogi tisztázását és a küszöbértékek esetleges szigorítását is,
- szabályozás transzgénikus vagy klónozott állatokra és belőlük származó (élelmiszer)termékekre vonatkozóan, főként az engedélyezést és a címkézést illetően,
- szilárd jogalap a tagállamok és/vagy autonóm régiók számára ahhoz, hogy különböző okokból – köztük környezetvédelmi, társadalmi-gazdasági, etikai vagy más megfontolásból – részben vagy teljes egészében betilthassák a GMO-termesztést.

6.4 Bár az Európai Bizottság 2010 júliusában jogalkotási javaslatot terjesztett elő a GMO-termesztés nemzeti vagy szubnacionális szinten való korlátozásának vagy betiltásának lehetővé tételére, ez a javaslat, úgy tűnik, több kérdést vetett fel, mint amennyit megválaszolt, leginkább azért, mert a szöveg számos jogi kétértelműséget és ellentmondást tartalmaz, valamint a korlátozások indokai közül kizárja többek között a környezeti problémákat. Míg a GMO-termesztéssel kapcsolatos nemzeti, illetve szubnacionális önrendelkezés növelését mint alapgondolatot széles körben támogatták, a javaslat jelenlegi, nem kielégítő szövegét az EGSZB bíráló véleményét követően⁽¹²⁾ első olvasatban az EP is kritikusan fogadta, jelentős módosító indítványokkal. A Tanács jelenleg tárgyalja a javaslatot, de mindeddig nem sikerült közös álláspontot kialakítania. Az EGSZB ezt igen fontos témakörnek tartja, amely mindenképpen elsőbbséget és figyelmet érdemel a GMO-kra vonatkozó általános jogi keret jövőbeli felülvizsgálata során. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy aktívan, konstruktív párbeszéd útján működjön együtt az EP-vel és a Tanáccsal annak érdekében, hogy stabil jogalapot teremtsenek a GMO-termesztéssel kapcsolatos és legitim indokokra – köztük a legkülönbözőbb környezeti, társadalmi és gazdasági, etikai és kulturális megfontolásokra – épülő nemzeti, illetve szubnacionális szintű döntéshozatalhoz. Mindemellett a tagállamokat és/vagy régiókat jogilag kötelezni kell kötelező érvényű együtt-termesztési szabályok elfogadására a GMO- és a GMO-mentes övezetek nem kívánt keveredésének elkerülése érdekében.

6.5 Az EGSZB az elmúlt években több alkalommal is uniós jogszabályok elfogadását kérte az együtt-termesztés, a felelősség és a GMO-k átfogóbb címkézése terén.⁽¹³⁾ Ezenkívül az Európai

Bíróság egy együtt-termesztési ügygel kapcsolatos, 2011. szeptember 6-i ítéletében nemrég ismételt megerősítette annak fontosságát, hogy ezeket a még megmaradt jogalkotási hiányosságokat harmonizált uniós intézkedésekkel szüntessük meg. Ebben az ügyben, melyben géntechnológiával módosított kukoricafajtából származó virágor véletlenül mézbe került bele, a Bíróság megerősítette, hogy az uniós jogszabályok zéró toleranciát alkalmaznak a GMO-k ilyen, engedélyezés nélküli jelenléte esetén.⁽¹⁴⁾ Ez az ítélet hangsúlyozza egy hatékony, koherens és szigorú együtt-termesztési politikának és a termelési lánc elemei elkülönítésére irányuló politikának a jelentőségét a GMO és nem GMO termékek keveredésének megelőzésében, az ennek megfelelő felelősségvállalási és kárhelyreállítási szabályokkal, valamint az együtt-termesztési intézkedések és a termelési lánc tanúsítása révén keletkezett költségekre vonatkozó kompenzációs szabályozásokkal együtt, továbbá azt a lehetőséget, hogy zónákra való felosztás révén bizonyos régiókban megtiltsák a nyílt környezetben való GMO-termesztést (pl. a méztermelés esetében).

6.6 Bár az Európai Bizottság által 2010 júliusában közzétett, az együtt-termesztésről szóló ajánlás rugalmasságot jelent a 2003-as korábbi ajánláshoz képest, az EGSZB nyomatékosan hangsúlyozza, hogy egyik ajánlás sem jogilag kötelező érvényű, így nem képesek végrehajtható korlátozásokat meghatározni az együtt-termesztési politika átfogó nemzeti hatáskörére vonatkozóan, de az együtt-termesztési szabványokhoz szükséges jogi kötelezettségeket sem határozzák meg. Az élelmiszernövények mellett a nem élelmiszercélú – például gyógyszeripari, bioüzemanyagként való vagy ipari felhasználásra szánt – növények kategóriájának közelgő bevezetése még szükségesebbé teszi a hatékony együtt-termesztési és felelősségi szabályozást, az EGSZB pedig fontosnak tartja, hogy most, még idejében foglalkozni kezdjenek ezzel a problémával.

6.7 2008. decemberben a Környezetvédelmi Tanács a GMO-k jelenlegi jogi keretének megerősítését és jobb végrehajtását követelte. Különösen a következő területeken tartottak szükségesnek javításokat: környezeti kockázatok értékelése az EFSA által, bevezetés utáni ellenőrzés és nyomon követési jegyzőkönyvek, nagyobb szerepet juttatva tagállami külső szakértőknek és független kutatóknak; a GMO-k bevezetésével és termesztésével járó társadalmi-gazdasági hatások értékelése; címkézési küszöbértékek a vetőmagok GMO-tartalmának jelöléséhez; valamint az érzékeny és/vagy védett területek jobb védelme, beleértve GMO-mentes övezetek létrehozásának lehetőségét helyi, regionális vagy nemzeti szinten.

6.8 Az Európai Bizottság hozott ugyan intézkedéseket néhány említett területen, a konkrét eredmények még mindig nem tesznek eleget a Tanács kéréseinek. Az EGSZB hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy mihamarabb konkrét, tényleges lépésekre kerüljön sor az összes fenti pontot illetően a megfelelő jogalkotás és politika bevezetése, valamint az említett jogalkotási hiányosságok pótlása érdekében. A GMO-k kockázateértékelési és kockázatkezelési eljárásainak és engedélyezéseinek felülvizsgálatát illetően az EGSZB megismétli a Tanács és a Parlament ajánlását, amely szerint nemcsak természettudósokat, hanem társadalomtudományi szakembereket, jogászokat, bioetikával foglalkozókat és civil társadalmi érdekcsoportok képviselőit is be kell vonni, hogy a döntéshozók ne csak az emberekre és a környezetre jelentett kockázatok tudományos

⁽¹²⁾ Ld. a 2. lábjegyzetet.

⁽¹³⁾ Ld. többek között: CESE, HL C 54., 2011.2.19., 51. o.; CESE, HL C 157., 2005.6.28., 155. o.; CES, HL C 125., 2002.5.27., 69. o.; CES, HL C 221., 2002.9.17., 114. o.

⁽¹⁴⁾ C-442/09. sz. ügy, Karl Heinz Bablok és társai kontra Freistaat Bayern.

értékeléséről tájékozódjanak, hanem egyéb indokolt tényezőkről is, köztük például társadalmi-gazdasági, kulturális és etikai megfontolásokról és társadalmi értékekről. Ez segíthet a GMO-król folyó társadalmi vita kezelésében és a megrekedt politikai döntéshozatali folyamat továbblendítésében is.

6.9 Egy fontos projekt, mely késedelmet szenved, a GMO-kra és GM-élelmiszerekre és állati takarmányokra vonatkozó jelenlegi jogi keret értékelése, melyet az Európai Bizottság a Tanács felkérésére indított 2008-ban, és amelynek eredményeit ez év elején kellett volna közzétenni. Az Európai Bizottság ígéretet tett a Tanácsnak arra, hogy 2012-ig kezdeményezi a jogalkotás felülvizsgálatát, az EGSZB pedig hangsúlyozza a cél elérésének fontosságát. Az említett szabályozási hiányossággal mindenképpen foglalkozni kell e felülvizsgálat során. Első lépésként az Európai Bizottságnak a most közzétett értékelő jelentés⁽¹⁵⁾ alapján átfogó közmeghallgatást kell szerveznie, hogy biztosítsa a társadalom szempontjainak megjelenését a jogalkotási keret felülvizsgálata során. Ez minden bizonnyal segíthet a közvélemény aggodalmainak kezelésében és javíthatja a szabályozókba vetett bizalmat.

6.10 Az egyik olyan szempont, amely a jövőben elkerülhetetlenül napirenden lesz, a GMO-k meghatározása. Bár a géntechnológia tudománya és alkalmazása igen gyorsan fejlődött az elmúlt évtizedekben, a GMO-k jogi definíciója változatlan maradt az első uniós jogszabály 1990-es elfogadása óta. Eszerint a GMO „olyan szervezet, az ember kivételével, amelyben a genetikai anyagot olyan módon változtatták meg, amely nem fordulna elő a természetben párosodás, illetve természetes rekombináció útján”.⁽¹⁶⁾ Bizonyos géntechnológiai műveletek azonban kifejezetten ki vannak zárva e definícióból, ezért kivételt képeznek a GMO-kra vonatkozó jogi keret rendelkezései alól.

6.11 Az évek során azonban számos olyan növénytermesztési technológiát fejlesztettek ki, amelyeket nem láttak előre a

jelenlegi jogalkotási keret létrehozásakor. Ennek egyik példája a ciszgenézis, amelynek során ugyanahhoz a fajhoz tartozó szervezetek között ültetnek át géneket, rekombináns DNS-t felhasználva. Az ilyen új technikák esetében felmerül a kérdés, hogy mennyiben tartoznak a GMO-k jelenlegi definíciójának hatálya alá, és így az a kérdés is, hogy az így keletkezett szervezetekre a GMO-k jelenlegi jogi kerete vonatkozik-e. Az adminisztratív terheket tekintve – a GMO-król a politikában és a közvéleményben kialakult negatív képről nem is szólva – az e jogszabályok hatálya alóli kivétel pénzügyi szempontból igen fontos a növénytermesztés számára. Lehetővé teszi, hogy az ilyen innovációk gyorsabban a piacra kerüljenek, anélkül hogy a címkézési követelmények esetleg negatív reakciókat váltanának ki a fogyasztókból. Ezek a technológiák azonban ugyanolyan etikai, ökológiai, társadalmi-gazdasági és politikai aggályokat vetnek fel, mint a GMO-k jelenlegi generációja, mivel lényegében ugyanazt a géntechnológiát alkalmazzák, ugyanakkor még elég kevés tapasztalat áll rendelkezésre és igen nagy a bizonytalanság.

6.12 Annak biztosítása érdekében, hogy valamennyi tagállam egységes szabályozási megközelítést alkalmazzon az ilyen új növénytermesztési technológiákra és a segítségükkel létrehozott termékekre, az Európai Bizottság 2008-ban tudományos munkacsoportot állított fel. Ezt egy politikai munkacsoport követte, hogy ajánlásokat fogalmazzon meg a jogi megközelítésre vonatkozóan. A két munkacsoport jelentéseinek 2011 nyarára kellett elkészülniük, és ezeket figyelembe kell venni a jogi keret 2012-es felülvizsgálata során. Az EGSZB úgy véli, hogy fenn kell tartani az EU jelenlegi eljárásalapú szabályozási megközelítését, így ezeknek az új növénytermesztési technológiáknak, mivel géntechnológiát (rDNS) alkalmaznak, elvben az EU GMO-kra vonatkozó jogi keretébe kell tartozniuk, akkor is, ha a segítségükkel létrehozott növények vagy származtatott végtermékek önmagukban nem különböznek érzékelhetően hagyományos megfelelőiktől.

Kelt Brüsszelben, 2012. január 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/index_en.htm.

⁽¹⁶⁾ A 2001/18/EK irányelv 2. cikkének (2) bekezdése és a 2009/41/EK irányelv 2. cikkének b) pontja. A szervezet „bármilyen élőlény, amely reprodukcióra és genetikai anyagának átadására képes”.

I. MELLÉKLET

az EGSZB véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a viták során elutasították:

3.8. pont:

A pont szövege az alábbi szöveggel helyettesítendő:

Számos civil szervezet és érdekelt is hangot ad a GMO-kkal kapcsolatos aggályainak a környezetet, állatjólétet, fogyasztói érdekeket, mezőgazdaságot, méhészetet, a vidék és globális fejlesztést, etikai és vallási kérdéseket stb. illetően. Az Európai Parlament is gyakran kifejezésre juttatta kritikus álláspontját a GMO-kkal és szabályozásukkal kapcsolatban, csakúgy mint az EGSZB, a nemzeti, regionális és helyi hatóságok és a független tudósok. A legfőbb támogatók a GMO-szabadalmakkal rendelkező nagyvállalatok és egyéb érdekeltek közül kerülnek ki, ideértve néhány, genetikai módosítást alkalmazó gazdát és tudóst, valamint a GMO-k rugalmasabb uniós szabályozásában gazdaságilag erősen érdekelt nemzetközi kereskedelmi partnereket. A GMO-k mellett felhozott legfontosabb előnyök közül néhányat az 5. fejezetben foglalkozunk. A biotechnológia mezőgazdasági alkalmazásának hívei és ellenzői nagyon megosztottak ebben az érzelmek és szenvedélyek által uralt vitában, amelyből tudományos szempontból nézve gyakran hiányoznak a szakmai érvek. A tudomány képviselőinek nagy többsége határozottan kiáll amellett, hogy a GMO-k élelmiszer-termelésben történő alkalmazása nem jár kockázattal az emberi egészség számára; a GMO-k jelen vannak mindennapi életünkben, és egyes mezőgazdaságon kívüli területeken teljes mértékben létjogosultságot nyertek. Az Európai Bizottság közös kutatóközpontja (Joint Research Center) több ízben is rámutatott arra, hogy a transzgenikus élelmiszerek semmivel nem járnak több kockázattal, mint a bio- és a hagyományos élelmiszerek. Kétségtelen azonban, hogy a civil társadalom különféle köréi – elsősorban környezetvédő és a fogyasztók érdekeit képviselő csoportok – jogosan vetnek fel környezetvédelmi, a növények egymás mellett élése által okozott, etikai és a nagy multinacionális társaságok által kialakított monopóliumokkal kapcsolatos problémákat, úgyhogy – objektív módon – foglalkoznunk kell ezzel a témával. Az EGSZB a maga részéről leszögezte, hogy a biotechnológia az élelmiszeri kihívás kezelésének alapvető eszköze ⁽¹⁾ de úgy döntött, hogy elmulasztja a vitát az EU-ban alkalmazott biotechnológia előnyeiről és hátrányairól.

A szavazás eredménye:

Mellette:	91
Ellene:	122
Tartózkodott:	19

5.3. pont:

A pont szövege az alábbival helyettesítendő:

A globális élelmiszeri válság tehát nem is annyira termelési, hanem elosztási probléma (a globális termelés a globális fogyasztás több mint 150%-a), ezért inkább politikai és gazdasági megoldást igényel, mint mezőgazdasági innovációt. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a globális élelmiszer-biztonságot tovább fogja terhelni a gyors népességnövekedés. Olyan nemzetközi szervezetek, mint az ENSZ Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), nagy nem kormányzati szervezetek, mint az Oxfam, valamint legutóbbi jelentésében az ENSZ tekintélyes mezőgazdaság tudományi testülete, az IAASTD (Mezőgazdaság-tudományi és fejlesztési technológiai nemzetközi felmérés) szakembereinek az élelmiszerbiztonság és az élelmiszer-önellátás megoldásaként mind a fenntartható mezőgazdaság jelentőségére mutatnak rá. Ezek a mérvadó értékelések hangsúlyozzák, hogy fenntartható és környezetbarát mezőgazdasági technológiákra van szükség, és nem feltétlenül a GMO-knak, hanem inkább az alternatív technikáknak szánnak szerepet. Az ilyen alternatív technológiák IAASTD és mások által említett legjobb példája a marker-alapú szelekció, melynek esetében genetikai markerok segítségével történik bizonyos tulajdonságok célirányos és hatékony szelekciója, de nem kerül sor kockázatos vagy előre nem látható következményű genetikai manipulációra vagy genátültetésre. Mivel ez a technológia bizonyítottan eredményes és kevésbé költséges, mint a géntechnológia, nem vitatott alternatívát jelenthet a GMO-khoz képest, az alacsonyabb költségekből adódóan pedig kevesebb lenne a probléma a szabadalmakkal és a piaci koncentrációval is. Bár a GMO-k jövőbeli lehetőségeit nem szabad kizárni, a nem géntechnológiai módosításon alapuló technológiák és a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok fejlesztésének tudatos választásával az EU jelentős olyan versenyelőnyökre tehet szert, amelyek a GMO-kkal kapcsolatban nem jelentkeznek. A fenntartható mezőgazdaságba való intenzív beruházások révén az EU egyedülálló és innovatív globális vezető pozíciót szerezhet, ami kedvező hatással jár az EU gazdaságára, munkalehetőségeire, innovációjára és versenyhelyzetére nézve. Ezenkívül ez jobban megfelelne a jövőbeli KAP-ban szereplő, a biodiverzitás szempontjából kedvező uniós mezőgazdasági modellnek is. Az EGSZB mezőgazdasági és kutatási tárgyú véleményével összhangban az innovációnak, a korszerűsítésnek és az új technológiáknak alapvető szerepet kell játszaniuk a fenntartható mezőgazdaság

⁽¹⁾ Lásd Staffan Nilsson elnök következtetéseit az EGSZB „Élelmet mindenkinek” konferenciáján, amelynek megrendezésére az Európai Bizottsággal közösen került sor, abból a célból, hogy hozzájáruljanak az élelmiszerbiztonság problémájával foglalkozó G20 találkozóhoz.

kialakításában, amely termelékenyebb és fenntarthatóbb módon gazdálkodik a természeti erőforrásokkal (pl. a vízzel és a talajjal). A biotechnológia egyes esetekben hozzájárulhat az éhezés elleni küzdelemhez, bár az európai mezőgazdasági modellben mindenképpen biztosítani kell a biogazdálkodás, a hagyományos mezőgazdaság és a GMO-termelés párhuzamos működését. A FAO, a G20, a Világbank és az EGSZB is elismerte, hogy az élelmezés bizonytalansága elleni küzdelem érdekében a kutatásokat a szárazságtűrőbb, nagyobb terméshozamú, a jobb földhasználatot biztosító és alacsonyabb energiaköltségű fajták kifejlesztésére kell összpontosítani. Kétségtelennek tűnik, hogy e tekintetben a génmódosítás nagyon hasznos lehet.

A szavazás eredménye:

Mellette:	83
Ellene:	139
Tartózkodott:	13
